

Л.Н. ГУМИЛЕВ АТЫНДАҒЫ ЕУРАЗИЯ ҰЛТТЫҚ УНИВЕРСИТЕТІ
ЕВРАЗИЙСКИЙ НАЦИОНАЛЬНЫЙ УНИВЕРСИТЕТ ИМЕНИ Л.Н. ГУМИЛЕВА
L.N. GUMILYOV EURASIAN NATIONAL UNIVERSITY

ҚАЗАҚСТАННЫҢ ТҰРАҚТЫ
ЭКОНОМИКАЛЫҚ ДАМУ МОДЕЛІН ҚҰРУ
ЖАҒДАЙЫНДАҒЫ ҚАРЖЫ ЖҮЙЕСІ

ФИНАНСОВАЯ СИСТЕМА В УСЛОВИЯХ
СОЗДАНИЯ МОДЕЛИ
УСТОЙЧИВОГО ЭКОНОМИЧЕСКОГО
РАЗВИТИЯ КАЗАХСТАНА

THE FINANCIAL SYSTEM IN
THE CONTEXT OF CREATING A MODEL
OF SUSTAINABLE ECONOMIC
DEVELOPMENT OF KAZAKHSTAN

АСТАНА
ASTANA
2024

*Посвящается юбилею - 80-летию
Искаковой Загиры Дуйсембаевны*

***ИСКАКОВА ЗАГИРА ДУЙСЕМБАЕВНА
ISKAKOVA ZAGIRA DUYSEMBAYEVNA***

***ЭКОНОМИКА ҒЫЛЫМДАРЫНЫҢ ДОКТОРЫ, ПРОФЕССОР
ДОКТОР ЭКОНОМИЧЕСКИХ НАУК, ПРОФЕССОР
DOCTOR OF ECONOMIC SCIENCES, PROFESSOR***

**ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ ҒЫЛЫМ ЖӘНЕ ЖОҒАРЫ БІЛІМ МИНИСТРЛІГІ
Л.Н.ГУМИЛЕВ АТЫНДАҒЫ ЕУРАЗИЯ ҰЛТТЫҚ УНИВЕРСИТЕТІ**

**МИНИСТЕРСТВО НАУКИ И ВЫСШЕГО ОБРАЗОВАНИЯ РЕСПУБЛИКИ
КАЗАХСТАН
ЕВРАЗИЙСКИЙ НАЦИОНАЛЬНЫЙ УНИВЕРСИТЕТ ИМЕНИ Л.Н. ГУМИЛЕВА
THE MINISTRY OF SCIENCE AND HIGHER EDUCATION OF THE REPUBLIC OF
KAZAKHSTAN
L.N. GUMILYOV EURASIAN NATIONAL UNIVERSITY**

**«ҚАЗАҚСТАННЫҢ ТҰРАҚТЫ ЭКОНОМИКАЛЫҚ ДАМУ МОДЕЛІН ҚҰРУ
ЖАҒДАЙЫНДАҒЫ ҚАРЖЫ ЖҮЙЕСІ»**

Халықаралық ғылыми-тәжірибелік конференциясының

МАТЕРИАЛДАРДЫҢ ЖИНАҒЫ

СБОРНИК МАТЕРИАЛОВ

Международной научно-практической конференции

**«ФИНАНСОВАЯ СИСТЕМА В УСЛОВИЯХ СОЗДАНИЯ МОДЕЛИ УСТОЙЧИ-
ВОГО ЭКОНОМИЧЕСКОГО РАЗВИТИЯ КАЗАХСТАНА»**

COLLECTION OF REPORTS

of the International scientific and practical conference

**«THE FINANCIAL SYSTEM IN THE CONTEXT OF CREATING A MODEL
OF SUSTAINABLE ECONOMIC DEVELOPMENT OF KAZAKHSTAN»**

**АСТАНА, 2024
ASTANA, 2024**

УДК 336 (574)
ББК 65.261 (5Каз)
Қ 18

Редакциялық алқа:

Мақыш С.Б. - Л.Н. Гумилев атындағы ЕҰУ Басқарма мүшесі – академиялық мәселелер жөніндегі проректоры

Жағыпарова А.О. - Экономика факультетінің деканы

Ажмухамедова А.А. - Экономика факультеті деканының ғылыми жұмыстар жөніндегі орынбасары

Мажитов Д.М. - «Қаржы» кафедрасының профессоры

Бұлақбай Ж.М. - «Қаржы» кафедрасының меңгерушісі

Майдырова А.Б. - «Экономика және кәсіпкерлік» кафедрасының меңгерушісі

Сембиева Л.М. - «Мемлекеттік аудит» кафедрасының меңгерушісі

Аманова Г.Д. - «Есеп және талдау» кафедрасының меңгерушісі

Мухияева Д.М. - «Менеджмент» кафедрасының меңгерушісі

Искаков Б.М. - «Тұран-Астана» университетінің «Іскерлік басқару» кафедрасының профессоры

Қ 18 «ҚАЗАҚСТАННЫҢ ТҰРАҚТЫ ЭКОНОМИКАЛЫҚ ДАМУ МОДЕЛІН ҚҰРУ ЖАҒДАЙЫНДАҒЫ ҚАРЖЫ ЖҮЙЕСІ» халықаралық ғылыми-тәжірибелік конференциясы= Международная научно-практическая конференция «ФИНАНСОВАЯ СИСТЕМА В УСЛОВИЯХ СОЗДАНИЯ МОДЕЛИ УСТОЙЧИВОГО ЭКОНОМИЧЕСКОГО РАЗВИТИЯ КАЗАХСТАНА»= International scientific and practical conference «THE FINANCIAL SYSTEM IN THE CONTEXT OF CREATING A MODEL OF SUSTAINABLE ECONOMIC DEVELOPMENT OF KAZAKHSTAN» – Астана: ИП «Булатов А.Ж.» – 572 б.(с.) - қазақша, орысша, ағылшынша.

ISBN 978-601-337-934-0

«ҚАЗАҚСТАННЫҢ ТҰРАҚТЫ ЭКОНОМИКАЛЫҚ ДАМУ МОДЕЛІН ҚҰРУ ЖАҒДАЙЫНДАҒЫ ҚАРЖЫ ЖҮЙЕСІ» атты халықаралық ғылыми-тәжірибелік конференция материалдарының жинағында жас ғалымдар, докторанттар, магистранттар мен студенттер жүргізген өзекті және проблемалық мәселелерді қамтитын авторлық зерттеулері берілген. Басылым студенттерге, магистранттарға, докторанттарға, сонымен қатар қазіргі ғылымның өзекті мәселелерімен айналысатын оқырман қауымға арналған.

В сборнике материалов международной научно-практической конференции, на тему «ФИНАНСОВАЯ СИСТЕМА В УСЛОВИЯХ СОЗДАНИЯ МОДЕЛИ УСТОЙЧИВОГО ЭКОНОМИЧЕСКОГО РАЗВИТИЯ КАЗАХСТАНА» представлены результаты авторских исследований по актуальным и проблемным вопросам, проведенных молодыми учеными, докторантами, магистрантами и студентами. Издание предназначено для студентов, магистрантов, докторантов, а также для широкого круга читателей, занимающихся актуальными проблемами современной науки.

The collection of materials of the international scientific and practical conference on the topic «THE FINANCIAL SYSTEM IN THE CONTEXT OF CREATING A MODEL OF SUSTAINABLE ECONOMIC DEVELOPMENT OF KAZAKHSTAN» presents the results of original research on topical and problematic issues conducted by young scientists, doctoral students, master degree students and undergraduates. The publication is intended for undergraduates, master and doctoral students, as well as for a wide range of readers studying current problems of modern science.

УДК 336 (574)
ББК 65.261 (5Каз)

ISBN 978-601-337-934-0

© Л.Н. Гумилев атындағы ұлттық университеті, 2024
© Евразийский национальный университет им. Л.Н.Гумилева, 2024
© L.N. Gumilyov Eurasian National University, 2024

Казахстана – это длительный и сложный процесс, требующий согласованного усилия всех заинтересованных сторон. Однако, успешная реализация такой стратегии позволит Казахстану стать лидером в авиационной индустрии Средней Азии и занять свое место на мировой сцене.

Разработка стратегии инноваций авиационной сферы в Казахстане является важным шагом на пути к повышению конкурентоспособности казахстанского авиапрома. Реализация стратегии позволит обеспечить устойчивое развитие авиационной отрасли Казахстана и сделать ее более эффективной и безопасной.

Список литературы

1. https://kodeksy-kz.com/ka/ekologicheskij_kodeks/346.htm Экологический кодекс РК Дата обращения: 14.04.2023г.
2. О состоянии и направлениях развития науки в Республике Казахстан по итогам 2020- 2022 годов / Кашкинбеков А.К., Пономарева Н.И., Козбагарова Г.А., Беляева Г.Н., Морозов А.А. [под редакцией А.К. Кашкинбекова]. Аналит. докл. - Алматы: НЦГНТЭ, 2023. - 126 с.
3. Министерство Чрезвычайных Ситуаций РК, 2022. URL: <https://www.gov.kz/memleket/entities/emergency/documents/1?directions=1751> (ру)
4. НК КФС. “Космический мониторинг чрезвычайных ситуаций на территории РК на основе данных ДЗЗ”. URL: <https://km.gharysh.kz/geoservices?token=chs>
5. <https://adilet.zan.kz/rus/docs/P2200001116>

ӘОЖ (338.2)

ЦИФРЛЫҚ ТЕНГЕ: МЕМЛЕКЕТТІК БАСҚАРУ ТИІМДІЛІГІН АРТТЫРУ ЖӘНЕ СЫБАЙЛАС ЖЕМҚОРЛЫҚҚА ҚАРСЫ ІС-ҚИМЫЛ ҚҰРАЛЫ РЕТІНДЕ

Ахмет Нұрбек Қуанышбекұлы

Л.Н. Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университеті., Астана қ.,
Қазақстан Республикасы,
E-mail: nurb7k@gmail.com

Андатпа

Блокчейн технологиясы негізінде Қазақстанның ұлттық валютасының жаңа нысанын білдіретін цифрлық тенгенің мемлекеттік сектордағы қаржылық операциялардың ашықтығы мен тиімділігін арттыру құралы болуға әлеуеті бар. Бұл технология транзакциялардың ашықтығы мен өзгермейтіндігін қамтамасыз етеді, әр операцияны нақты уақыт режимінде басқаруға және тыңдауға мүмкіндік береді. Бұл мемлекеттік ресурстарды тиімдірек басқаруға, сыбайлас жемқорлық тәуекелін төмендетуге және Қоғамның қаржы процестеріне деген сенімін жақсартуға ықпал етеді. Цифрлық тенге контекстіндегі блокчейн технологиясына шолу оның мемлекеттік басқарудағы ашықтық пен жауапкершілікті күшейтудегі әлеуетін көрсетеді, сондай-ақ осы инновациялық қаржы құралын одан әрі зерттеу және іске асыру үшін практикалық бағыттарды ұсынады.

Кілт сөздер: цифрлық тенге, сыбайлас жемқорлықпен күрес, қаржылық қауіпсіздік, ашықтық және бақылау

Аннотация

Цифровой тенге, представляющий новую форму национальной валюты Казахстана на основе технологии Блокчейн, имеет потенциал стать инструментом повышения прозрачности и эффективности финансовых операций в государственном секторе. Эта технология обеспечивает прозрачность и неизменность транзакций, позволяя управлять и прослушивать каждую транзакцию в режиме реального времени. Это способствует более эффективному управлению государственными ресурсами, снижению коррупционного риска и повышению доверия общества к финансовым процессам. Обзор технологии блокчейн в контексте цифрового тенге показывает ее потенциал в усилении прозрачности и ответственности в государственном управлении, а также предлагает практические направления для дальнейшего изучения и реализации этого инновационного финансового инструмента.

Ключевые слова: цифровой тенге, борьба с коррупцией, финансовая безопасность, прозрачность и контроль

Abstract

Digital tenge, which represents a new form of the national currency of Kazakhstan based on blockchain technology, has the potential to become a tool for increasing the transparency and efficiency of financial transactions in the public sector. This technology ensures transparency and immutability of transactions, allows you to control and listen to each transaction in real time. This contributes to more efficient management of public resources, reducing corruption risk and improving public confidence in financial processes. A review of blockchain technology in the context of digital tenge shows its potential in strengthening transparency and responsibility in public administration, and also provides practical directions for further research and implementation of this innovative financial instrument.

Keywords: digital tenge, fight against corruption, financial security, transparency and control

Цифрлық теңге секілді блокчейн технологиясындағы цифрлық валютаны енгізу экономикалық қатынастардың серпінін түбегейлі өзгертіп, сонымен қатар сыбайлас жемқорлыққа қарсы күресте оңтайлы құрал ретінде пайдалана отырып, мемлекеттік басқару үшін жаңа перспективалар ашады. Ақшаның бұл жаңа түрі тек технологиялық жетістікті ғана емес, басқарудың тиімділігін жақсартуға, бюджет шығыстарының ашықтығын арттыруға мүмкіндік береді.

Цифрлық теңге төлем құралы ретінде оны дәстүрлі қаржы құралдарынан ерекшелендіретін бірқатар бірегей ерекшеліктерге ие. Блокчейн технологиясын қолдана отырып, ол қаражаттың тезірек және қауіпсіз берілуіне ықпал етеді, сонымен қатар қаржылық операциялардың ағындарын нақты бақылауға мүмкіндік береді. Бұл бюджетті неғұрлым ашық басқаруға негіз жасайды, бұл сыбайлас жемқорлық пен теріс пайдалану мүмкіндіктерін айтарлықтай азайтады.

Мемлекеттік басқаруға цифрлық теңгені енгізу жемқорлыққа қарсы тиімді күрес үшін жаңа мүмкіндіктер береді, бұл мемлекеттік басқару контекстіндегі қазіргі заманның ең өткір проблемаларының бірі болып табылады. Қаржы операцияларын неғұрлым егжей-тегжейлі және ашық мониторингтеу мүмкіндігінің арқасында цифрлық теңге басқару процестеріндегі жауапкершілік пен адалдықты едәуір жақсартып, сыбайлас жемқорлық пен теріс пайдаланудың ықтимал жағдайларын анықтауда жоғары тиімділікті қамтамасыз етеді. Бұл тәсіл мемлекеттік ресурстарды неғұрлым сенімді және оңтайлы басқаруды қамтамасыз ете отырып, қаржы процестерінің ашықтығы мен тазалығын жақсартуға ықпал етеді. Сонымен қатар, цифрлық валютаны мемлекеттік басқару жүйесіне интеграциялау процестердің тиімділігін арттыруға ықпал етеді. Ол делдалдардың қаржылық операцияларға деген қажеттілігін жояды, транзакциялар уақытын қысқартады және бюрократиялық процедураларды жеңілдетеді, нәтижесінде мемлекеттік органдардың жұмысын жақсартады.

Осылайша, цифрлық теңге ақшаның инновациялық нысанын ғана емес, сонымен қатар мемлекеттік құрылымдарды дамытуда және олардың жұмыс істеуінде маңызды кезең бола отырып, басқарудың тиімділігін арттыру, бюджеттің ашықтығын қамтамасыз ету және сыбайлас жемқорлыққа қарсы күрестің қуатты құралын білдіреді.

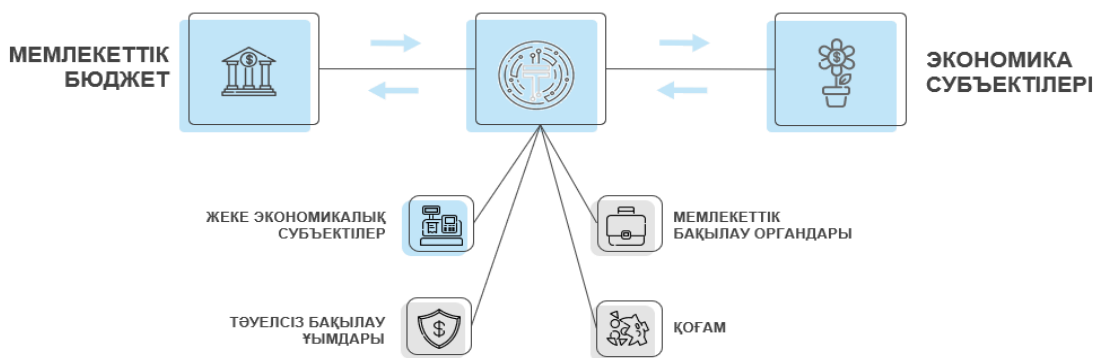
Соңғы онжылдықта цифрлық валюта қаржы саласындағы негізгі басты тақырыптардың біріне айналды. Қаржы әлеміндегі бұл жаңа ұғым-бұл онлайн-транзакциялар мен қаражатты сақтау үшін қолданылатын ақшаның электронды түрі. Цифрлық валюта - бұл цифрлық түрде жұмыс істейтін және жұмыс істейтін және мемлекет немесе оның Орталық Банкі шығарған және қолдайтын ресми айырбас құралы болып табылатын ақша түрі. Валютаның бұл түрі төлемдерді жүзеге асыру, транзакцияларды жүргізу және құнды сақтау үшін пайдаланылуы мүмкін электрондық бірліктер болып табылады. Цифрлық валютаның негізгі аспектілерінің бірі-оның цифрлық табиғаты. Ол тек электронды түрде болады және монеталар немесе банкноттар сияқты физикалық көрінісі жоқ. Дегенмен, ол дәстүрлі фиаттық валютаның барлық сипаттамаларына ие: оны төлем жасау үшін пайдалануға болады, айырбастау бағамы бар және сақталатын құны болады. Мемлекеттің цифрлық валютасының маңызды элементі оны мемлекет немесе оның қаржы институттары қамтамасыз ету және реттеу болып табылады. Дәстүрлі валюталар әдетте Үкіметке және оның экономикалық саясатына деген сеніммен қамтамасыз етіледі. Сол сияқты, мемлекеттің цифрлық валютасы эмитентке – мемлекетке немесе орталық банкке деген сеніммен нығайтылады, бұл оны ресми және заңды айырбас құралы етеді.

Аталып өткен цифрлық валюта қаржылық қызметтердің тиімділігі мен қолжетімділігін жақсарту әлеуеті бар қаржы жүйесінің эволюциясын білдіреді. Алайда, оны сәтті жүзеге асыру тек технологиялық инновацияларды ғана емес, сонымен қатар әлемдік экономикадағы сенім мен тұрақтылықты қамтамасыз ету үшін стратегиялық реттеу мен қауіпсіздікті қажет етеді. [1]

Цифрлық теңге Қазақстанның ұлттық валютасының жаңашыл нысаны ретінде қаржы

операцияларының құралы ғана емес, сонымен қатар мемлекеттік басқару мен сыбайлас жемқорлыққа қарсы күресті жақсартудың негізгі құралы болу әлеуетін көтереді. Оны енгізу экономиканы жаңғырту, ашық қаржы ағындарын құру және мемлекеттік ресурстарды басқару тиімділігін арттыру үшін перспективалар ашады.

Цифрлық теңгенің мемлекеттік басқарудағы рөліне ықпал ететін бірнеше ерекшеліктері бар. Біріншіден, блокчейн технологиясын қолдану арқылы барлық транзакциялар ашық және өзгермейтін болады, бұл қаржылық операцияларда толыққанды бақылауға мүмкіндік береді (сурет 1). Бұл әрбір операцияның нақты және бақыланатын жолын қамтамасыз ете отырып, сыбайлас жемқорлық пен қаражаттың заңсыз айналымының мүмкіндіктерін айтарлықтай төмендетуі мүмкін. Бұл контекстегі ашықтық әрбір транзакция туралы ақпаратты желінің барлық қатысушылары көре алатынын білдіреді. Бұл әрбір операцияны орталық мекемелерге немесе делдалдарға сенім артпай-ақ тексеруге мүмкіндік береді. Кез-келген адам қаражаттың жіберушіден алушыға ауысу тарихын бақылай алады. Сонымен қатар, блокчейн жазбалардың өзгермейтіндігін қамтамасыз етеді. Транзакция туралы ақпарат блокқа енгеннен кейін оны желі мүшелерінің көпшілігінің келісімінсіз өзгерту немесе жою мүмкін емес. Бұл блокчейнді қаржылық операциялар туралы мәліметтер өзгеріссіз қалатын сенімді тарихи мәліметтер базасына айналдырады.

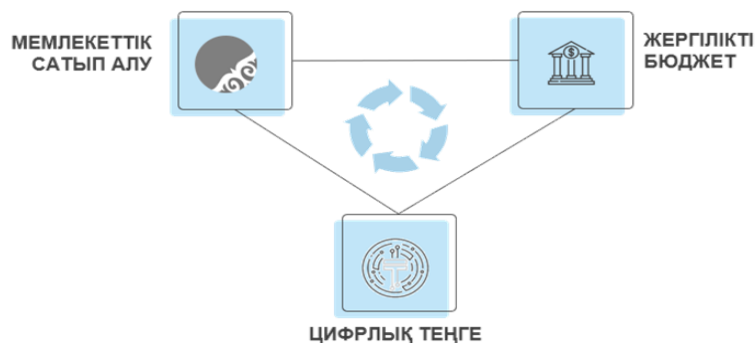

Сурет 1. Цифрлық теңгенің мемлекеттік жүйеде қолдануды бақылай алу мүмкіндігінің жалпылама үлгісі

Ескертпе – автор құрастырған

Қазақстан Transparency Agency басылымының Сыбайлас жемқорлықты қабылдау индексінің 2022 жылғы қорытындысына сәйкес әлемде есепке алынған 180 мемлекеттің ішінде 101-нші орында [2]. Ал швейцариялық Global Risk Profile компаниясының Әлемдік жемқорлық индексінің 2023 жылғы қорытындысы бойынша, тізімге алынған 196 мемлекет бойынша Қазақстан 112-нші орынды иеленген [3].

Екіншіден, цифрлық теңге мемлекеттік қаржы операциялары жүйесіне интеграциялануы мүмкін, бұл бюджеттік жоспарлау және мемлекеттік шығыстарды есепке алу процестерін автоматтандыруға мүмкіндік береді. Бұл қаржылық манипуляция мүмкіндігін азайтады және мемлекеттік ресурстарды басқарудың тиімді жүйесін жасайды.

Сурет 2. Цифрлық теңгені мемлекеттік сатып алу аяндарына енгізу
Ескертпе – автор құрастырған

Мемлекеттік сатып алу бағдарламасында жемқорлықтың жалпы мәселеріне жеткізушілерді таңдаудағы біржақтылық, жоғары бағалар, мемлекеттік органдар мен жеткізушілер арасындағы жосықсыз мәмілелер және жұртшылықтың немесе тәуелсіз инстанциялардың бақылауының болмауы жатады. Ал өз кезегінде мемлекеттік сатып алу алаңы қазіргі таңда сыбайластықтың және мемлекеттік қаржыны заңсыз жылыстатудың қуатты құрал болып табылады (Сурет 2). Осы тарапта цифрлық теңгені мемлекеттік ұйымдар мен мердігерлер арасында мемлекеттік тапсырыстарды орындау барысындағы негізгі төлем құралы ретінде пайдалану сыбайлы жемқорлықтың едәуір төмендеуіне ықпал келтіреді.

Бұдан басқа, цифрлық теңге азаматтар үшін мемлекеттік қызметтермен өзара іс-қимылдың қолжетімділігі мен ыңғайлылығын арттыруға ықпал ететін құрал бола алады. Ол мемлекет пен оның азаматтары арасындағы салықтарды, алымдарды, Мемлекеттік қызметтерді және транзакцияларды төлеу үшін пайдаланылуы мүмкін. Бұл мемлекеттік мекемелермен өзара іс-қимыл процестерін жеңілдетіп қана қоймай, осы салалардағы заңсыз әрекеттер мен сыбайлас жемқорлық мүмкіндігін азайтады. [1]

Алайда, цифрлық теңгені сыбайлас жемқорлыққа қарсы күрес және мемлекеттік басқару тиімділігін арттыру құралы ретінде енгізу тек технологиялық өзгерістерді ғана емес, сонымен қатар қоғам тарапынан кеңінен түсіністік пен қолдауды талап етеді. Азаматтарды цифрлық теңгені пайдалануға оқытуды қамтамасыз ету, оны қауіпсіз пайдалану үшін тиісті құқықтық және техникалық тетіктерді әзірлеу, сондай-ақ осы инновацияны енгізу процесінде ашықтық пен ашықтыққа кепілдік беру қажет.

Жалпы, цифрлық теңге Қазақстандағы мемлекеттік басқару мен сыбайлас жемқорлыққа қарсы күресті жақсарту үшін әлеуетті қуатты құрал болып табылады. Оны енгізу мемлекет үшін де, оның азаматтары үшін де ашықтықты, тиімділікті және ыңғайлылықты қамтамасыз ете отырып, қаржы процестерін жаңғыртуда шешуші рөл атқара алады. Алайда, бұл әлеуетті табысты іске асыру барлық мүдделі тараптардың кешенді көзқарасы мен ынтымақтастығын талап етеді.

Қолданылған әдебиеттер тізімі:

1. Carroll A.E, Carroll A.E. Can cryptocurrencies and blockchain help fight corruption? - World Bank Blogs, 2018. URL:<https://blogs.worldbank.org/voices/can-cryptocurrencies-and-blockchain-help-fight-corruption>
2. Transparency International. Corruption perceptions index-2022, 2023. URL: <https://www.transparency.org/en/cpi/2022/index/kaz>
3. Global Risk Profile. Global corruption index 2023, 2023. URL: <https://risk-indexes.com/global-corruption-index/>

УДК (65.011.56)

ПРЕДПОСЫЛКИ К ВНЕДРЕНИЮ ИНФОРМАЦИОННЫХ ТЕХНОЛОГИЙ В ПРОЦЕСС СРЕДНЕСРОЧНОГО ПЛАНИРОВАНИЯ

Әлімбек Ә.Ғ.

НАО «Евразийский национальный университет им. Л.Н. Гумилева»,

г. Астана, Казахстан

Научный руководитель, д.э.н., профессор Толысбаев Б.С.

e-mail: assel_ag@bk.ru

Аннотация

Жұмыстың мақсаты – ақпараттық технологияларды орта мерзімді жоспарлау процесіне енгізудің алғы шарттарын зерделеу және оны жүзеге асыруға дайындық шараларының тізбесін анықтау.

Мақалада менеджмент, жоспарлау және ақпараттық технологиялар саласындағы авторлардың еңбектеріне талдау жасалған және олардың негізінде орта мерзімді жоспарлау процесін цифрландыру мақсатында қызметті реттеуге қажетті шаралар тізбесі берілген, сондай-ақ кәсіпорынның ақпараттық жүйені таңдауына әсер ететін факторлар анықталған.

Аннотация

Целью работы является исследование предпосылок внедрения информационных технологий в процесс среднесрочного планирования и определение перечня подготовительных мероприятий для его реализации.